

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

„Metų“ anketa

2013-08-13

ŽURNALAS: METAI

TEMA: Kristijonui Donelaičiui – 300

AUTORIUS: Henrikas Algis Čigriejus, Marijus Šidlauskas

DATA: 2013-08

„Metų“ anketa

Henrikas Algis Čigriejus, Marijus Šidlauskas

Artėja literatūros klasiko Kristijono Donelaičio jubiliejus. Poema „Metai“ yra ir mūsų grožinės literatūros pradžia, ir autentiškas žemdirbio kultūros kodas, tautos savasties paliudijimas, mūsų etninės tapatybės atskaitos taškas. Lietuvių literatūros debiutas buvo itin sėkmingas: UNESCO nutarimu 1977 m. K. Donelaičio poema įtraukta į Europos literatūros šedevrų biblioteką. Retas įvykis, kai ne tik patys kažkuo didžiuojamės, bet esame pamatomi iš šalies, įvertinami ir pasaulyje.

Rengdamiesi pasitikti šį išskirtinį mūsų kultūros įvykį, kviečiame rašytojus, kultūros žmones, skaitytojus atsakyti į „Metų“ anketos klausimus.

1. Keičiasi mūsų pasaulis, keičiasi ir literatūra. Kaip atrodo K. Donelaičio pradėta grožinės literatūros vaga šiandien, po trijų šimtų metų? Kiek ji tinka prie mūsų tikrovės ir kokie šiandien yra lietuviškumo kriterijai? Žemė ta pati, medžiai tie patys, bet lietuvių kalba jau lyg ir kitokia?

2. K. Donelaičio reikšmę mums sustiprindavo ir politinės situacijos, dramatiškos Lietuvos istorijos aplinkybės. Ideologinės priespaudos metais K. Donelaičio balsas buvo ypač svarbus kaip lietuviškosios savasties ir kultūrinės tapatybės liudijimas. „Metų“ kalba mus saugojo nuo užmaršties ir neleido išnykti. Kiek mums padeda K. Donelaitis šiandien, kiek jis apsaugo kultūrą ir literatūrą nuo išnykimo globalinėje vartotojiškoje visuomenėje?

3. Ar šiandien galėtume tikėtis panašaus fenomeno – savo laiką pranokstančio menininko iškilimo? Jei ne, tai kokios priežastys trukdo kultūrai pasiekti kulminacinius kūrybinio veiksmo taškus? Gal meniniam talentui pasireikšti palankesnis etnis kultūros uždarumas? Gal laisvoje visuomenėje nėra būtinybės daryti kažką ypatingo, o informaciniame pasaulyje nėra prielaidų rasti unikaliai asmenybei ir unikaliai

kūrybai?

4. Ką mąstote apie tokį paradoksą: mažaraštėje tautoje atsiranda kalbos genijus, o mūsų visuotinio raštingumo visuomenėje klesti grafomanijos tvanas, pro kurį vis sunkiau prasimuša autentiškos kūrybos šaltiniai. Ar tai toks kultūros raidos dėsningumas, ar tiesiog civilizacijos nuovargio ir persisotinimo ženklai?

Henrikas Algis Čigriejus

1. Viežlybieji „Metų“ būrai labai apgailėjo mielas „lietuviškas gadynėles“, *kai lietuvninkės dar vokiškai nesirėdė*, nedundėjo sopagai... Be abejo, jiems tada uždavinėjo širdį ne drabužis ar apavas, o brutaliai atsigrūdanti svetimybė, moralinis nevalyvumas, nepraustaburnio žodis, kai už stalo kas „š...“ pasako, kai būrai svetimas ar *kiauliškas dainas dainuot ir žviegt* užsimano. Būtent – žviegt. O *aukštyn* pažiūrėti tai jau sunku. Ar sarmata, ...*kad Krizas Krizą prigauna*.

Vieną „Metų“ sakinį – *Moters, jūs, nenaudėlės! tai jums parašyta* – galėtume kiek parafrazuoti – *Būrų ainiai, nenaudėliai! tai jums parašyta*. Būrų ainiai tai, šiaip ar taip, – mes, o metai – 2013-ieji. Mums mums...

Taip, žemė ta pati, medžiai tie patys, bet daug kas labai nebe tie... *Tu mano žemdirbe dvasia*, – tarsi atsidūsta Marcelijus Martinaitis. Ir visas šitas eilėraštis toks nelinksmas. Kaip toji *žemdirbė dvasia* šiandien jaučiasi savo namuos, kai tų namų durys atlapotos pasauliui, kuriame siaučia *sex, shop, show* kultūra? Kaip jau ji jausis – reikia eit ir pasimainyt dvasią.

Kas yra lietuviškumas, nėra lengva pasakyti, bet kas ne lietuviškumas – tai, man pirmiausia atrodo, kai mes svetimas dainas *bliaut užsimanom*. Kaip ir tada anų dienų būrai. Lietuviškumas, be abejo, nėra egzaltuotas senų gadynėlių ilgesys, o svarbiausia – kalba. Na, ko gero, dar tokia nepamiršta – panaši į ano būro – mūsų sukinėjimosi po šitą žemelę samprata:

Iš menkų daiktų daugsyk dyvai pasidaro;

O iš mėšlo smirdinčio žegnonė pareina.

Taigi – žodis ir žemė. Žodis, nieko naujo čia neprigalvosi, visais laikais, visoms tautoms ir tautelėms buvo ryškiausia jų savastis. Buvo, yra ir bus. O mums Mikalojaus Daukšos „Postilės“ prakalbą skaityt ir skaityt pravartu net ir šiandien. Visiems – ir mokinukams, ir jau, deja, žilagalviams.

Žemė. Tiems, kurie rašo, žemė labai dažna jų raštuose, o tie, kurie nerašo, randa būdų tiesiogiai visaip triūsinti, net ir į miestus iš kaimų sugarmėję.

Tik va, kaip tenka išgirsti – realiame gyvenime mūsų žemelė kai kur dirvonuoja, o apie žodį, nebeprisimenu, kas čia pirmas taip pašmaikštavo: ...*rusenom rusenom, dabar iš lėto anglėjam...*

Būtų gerai prisigalvot kokių plytų lietuviškai Kinų sienai. Bet ar to reikia – ką veiksi tokia užsitvėręs. Kai mes patys jau didžiojo pasaulio paukščiai. Na, kartais vaikštikai.

2. Vienoje savo novelėje Alfonsas Dodė (Daudet) pasakoja apie prancūzų kalbos pamoką vokiečių okupuotame Elzase. Ten mokytojas vaikams primena provansalų poeto Mistralio metaforą: *Kas neišsižada savo kalbos, tas turi raktą nuo savo grandinių.*

Turėjome tokį raktą, bet ne kartą ir ne du jis bandytas iš mūsų nugvelbti. Visokiaisiais būdais. Lietuviškas žodis buvo gyvas paprastų kaimo žmonių lūpose, bet reikėjo ir išpūdingo spausdinto žodžio. Reikėjo, kad kas, kaip čia dabar pasakius, taip tarsi trinkteltų į stalą: „Esame savo namuos dar ir mes!“ Ir Donelaitis trinktelėjo. Žinoma, ne *kumštim geležine*, o taip staiga pasireiškusia nepaprasta grožinio žodžio meistryste. Mums reikėjo knygelės, atsveriančios tomų tomus. Visiems juk žinoma mokyklinė tiesa – kai Lietuvoj lietuviausioj nuo lenkiškų knygų tiesiog lūžo lentynos, mūsų tebuvo tikrai viena kita. Va M. Daukšos „Postilės“ pasirodymo metais – 1599-aisiais – lietuviškų tik vienuolika.

Šiandien kokios labai įžūlios tiesioginės grėsmės mūsų kalbai lyg ir nebėr. Taigi kad „lyg ir“. Ak, nei aš čia save gąsdinu, nei kitus, tiesiog primenu – būkime budrūs – be svetimų tankų, egzistuoja dar ir *šeimos vėžiai*.

Visko prisigalvoja tas beprotiškas, beprotiškas, beprotiškas pasaulis – verčias per galvas verslininkai, verčiasi sukčiai, politikai. Su jais ir menininkai.

O tik pasistenkim, kad vis atminty, kai užplūsta įkyrios, neramios mintys – gal nebūtinai kiekvieną dieną – bet vis subanguotų ramus mūsų hegzametas, kad patys tyčia savęs persiklaustume: tai kaip ten tas Pričkus sėdo ant arklio? Ne, ne sėdo, o ant *kumelio užsimetė greitai*. Tik švilpt! Ne sulūžėlis koks. Ir ne ant kokio kuino, bet ant kumelio. Kaip ten *Mikols darže taip smarkiai svilina kuilį, / Kad per mylių dūmai, nei debesiai pasikėlę, / Saulę su žvaigždėms ir šaltą mėnesį tamsin*. Kaip ten Enskys, puošėiva tas, ruošdamasis į svodbą, *savo kulšis su nauju diržu surakino*. Surakino! Kokį ten išmintingą žodį surado Lauras, *rymodams ant strypinio savo...*

Laimingas, kurs gali patirti džiaugsmo skaitydams, kas jau ne kartą skaityta ir perskaityta. Žodis į tave tiesiog įsisiurbia, ir tave turi apimti didelis džiaugsmas. O džiaugsmas yra bausis nelabojo priešas. Tą nelabajį imantis ir įveikiantis.

Pala pala, kaip ten su tuo Dočiu, mėgėju padaugint ir pasipešti? Nagi kartą jo vaikai lovy vos parnešė gyvą. Lovy, bet dar gyvą. Ir dar namo.

Visų laukia savas kelias, o savo keliu, amžinu savo ratu eina ir saulė. Ir nieko blogo čia negal atsitikti.

Nės saulelė vėl pusnynus pradeda gandint

Ir jau vieversiai linksmi lakstydami čypsi.

O „Metai“ visada turi mums būt po ranka.

3. Gal čia geriau tegul pašneka *lietuviški kytri pilosopai*. Galėčiau čia kokį žodelį įkišt tik metaforiškai. Kaip atrodo mūsų laikų literatūros lankos? Gražiai atrodo, vešlios, nepaisant, kad šiaip gyvenime yra ir sausrų. Ir žvaigždynas ne toks jau menkas.

Gražumas dangaus! Tarp žvaigždžių įsikirtę

Septyni antai šienpjoviai!

(Maironis)

Kas tie Septyni? Kas vienas iš tų Septynių? Koks ten jų „reitingas“, aš nežinau. Ne mano nosiai apie tai spręsti. Bet žvaigždžių tai yra.

4. Visas pasaulis ir visas gyvenimas yra didelis paradoksas.

Gal to paslaptingojo likimo ir nér – todėl ir nerašau jo čia didžiąja raide – likimo, kuris ar padeda žmogui, ar iš jo tyčiojas, bet yra sąlygiškumai. Tai va, prisiklausę Iljičiaus, kuris iki išprotėjimo liepė mokytis, mokėmės mokėmės ir išmokom ne tik skaityti, bet ir rašyti. Ir rašyti daug.

Bet jei kiek rimtėliau. Štai ką sako tikrai jau didelis žmogus – mūsų Maironis: *Ir mes ryto tebūsime vaizduotės monai / Aklos gamtos lyg ir nebuve veikalai...* Na, jei ir prelatą grybšteli abejonė, tai ką jau kalbėti apie pasaulietį. Tad rašykim, užrašykim, kad vis kas nors liktų. Kur nors. Jei turim pasitaupę pinigų, palankios mums aplinkybės, tai išleisime ir knygelę. Tegul vaikai ar vaikų vaikai paskaitys. Ar bent pavartys. O jei ne, tai tegul sudulės kur ant aukšto. Nedidelė bėda.

Daugelį tų rašančių vadiname grafomanais. Gal ir ne be pagrindo, bet...

Bet. Tų grafomanų eilutėse kartais ima ir suskamba tai, kas verčia suklusti „profesionalus“.

Be abejo, originalumas buvo, yra ir bus didžiausia vertybė. Bet tik originalumas gautas. Galėtume pasakyti – gautas iš aukščiau. Ir tik jau ne iš piršto žūtbūt išlaužtas. Juk nesrebiams barščių tyčia prakiurdytu šaukštu, nekonstruojam dviračio kvadratiniais ratais. Ir negaudom katės, juodos ar ramos, tamsiame kambary, gerai žinodami, kad jos ten nėra.

Marijus Šidlauskas

1. Kristijonas Donelaitis ne tik išvarė pirmąją mūsų literatūros vagą, ne tik lemtai biržijo, kaip priminė Marcelijus Martinaitis. Jis mums paliko pavyzdinai suartą lauką, kuri kapstome, rausinėjame, šiuo tuo užsėjame ir šį tą nupjauname. Ir, jei nesame *apjakėliai*, turime pripažinti, kad nieko reikšmingesnio už „Metus“ sau ir pasauliui kol kas nesukūrėme. Donelaitis steigia mūsų klasiką ir mūsų kanoną, jis yra mūsų dvasios geležis ir mūsų kalbos auksas, žibantis pervartų pelenuose ir laiko dulkėse. Jo kūryba mums atstoja tautinį epą, ji nepakeičiama, kaip Odisėjui nepakeičiama buvo Itakė ir jos žemės dūmas.

Vis dėlto kalbėti apie Donelaitį aukštomis kultūrinėmis ir tautinėmis sąvokomis šiandien atrodytų tarsi natūralų pokalbį sprautum į hegzametą. Donelaitis išmanė formalumus, tačiau jo tikslas buvo turininga forma – ne duoklė tradicijai ir ritualui, bet gyvybingas tradicijos atnaujinimas, kūryba iš esmės. Todėl reiktų mokytis kalbinti ir

kalbėtis su Donelaičiu jam būdingesniu stiliumi, jo stiliaus žemumą suprantant ne snobiškai, o vėlgi donelaitiškai, kaip nesuvaizdintą rūpestį žmonių vargais ir džiaugsmams, kaip sveiką liaudišką nuovoką. Donelaičio lietuviškumą pirmiausia ir atrandu jo kalboje, jo stiliuje, jo vidinėje formoje. Ir jo hegzametą suvokiu pirmiausia ne kaip metrinę sistemą, o kaip chaosą sutvarkantį ritmą, steigiantį pasaulio tvarką per gimtosios kalbos tvarką – pačiu natūraliausiu ir fundamentaliausiu būdu. Toji kalba tautiškai negryna, tačiau – paradoksas – svetimybės tarsi apsaugo ją nuo sterilumo, teikia estetinio sodrumo, išjudina kalbinę vaizduotę. Jeigu erzina – irgi neblogai, bent jau geriau nei migdo (anglams skaityti savo Geoffrey Chaucerį, o lenkams savo Janą Kochanowską taip pat nelengva). Čia, kalboje ir per kalbą visuotinės tiesos įaudžiamos į rupią žodžio konkretybę, ir tas bendrybės ir atskirybės suaugimas nepaliauja mūsų stebinti genialiu pastabumu ir paprastumu.

Mūsų tautiškumo jausmas yra daugiau kultūrinis etinis, o ne pilietinis prierašumas. Tačiau istoriškai mūsų būčiai esmingesnis ne tautiškumas, o valstybingumas, valstybės nepriklausomybė, kurią lengvai prarandame, ilgai apverkiame, o ją atkūrę dairomės per petį, mindžikuojame ir, užuot *gaspadoriškai* darbavęsi, leidžiamės į *šelmystes* ir *provas*. Kaip atsimename, į tautiškumą pernelyg nesikėsino ir sovietai, leidę saikingai žaisti lietuvybe, tačiau rovę viską, kas susiję su Lietuvos valstybe. Donelaitis mums yra suformavęs tautinio orumo stuburą, be kurio ir tautinei valstybei tenka šlubčioti, kad ir kokia demokratiška ji skelbtųsi. Šiuo požiūriu Donelaičio „neaktualumas“ jau yra strateginė grėsmė, kurią tarsi išpranašauja jo paties pastaba laiške J. G. Jordanui: „Gerų lietuvių mūsų laikais reta.“ Šitaip žvelgiant, ir literatūrinė poetinė Donelaičio tradicija (keturvėjininkai, Salomėja Nėris, Kazys Bradūnas, Justinas Marcinkevičius) šiandien atrodo veikianti labiau į praeitį, o ne į ateitį. Galimas daiktas, ateities požiūriu Petro Dirgėlos „Karalystės“ epas yra donelaitiškesnis nei nūdienos lietuvių lyrikų niekaip nebeatrandamos tapatybės paieškos, nekalbant jau apie užpečkin nukią lietuvybę.

Lietuviškumas, kaip ir visos socialinės etninės kategorijos, yra istoriškai kintanti sąvoka. Donelaitis lietuviškąją etnosą yra prisodrinęs konservatyvaus etoso, kurio sveikoji dalis nesensta, netgi darosi kaskart aktualesnė. Tai ne tik tautinio orumo, bet ir ūkinio apdairumo, ekologinio sąmoningumo, valgio kultūros (pamenat šikšnosparnio klausimėlį ponui: „Ar gumbu sergi per daugel kabiarėdės?“), asmens higienos, etinio bei kalbinio padorumo ir, pridurkime, elementaraus sveiko proto dalykai. Postmodernioje Lietuvoje socialinės *viežlybų* ir *nenaudėlių* proporcijos kinta, ir toli gražu ne pirmųjų naudai. Įgelt išsižiojusių *musių ir vabalų, uodų su kaimene blusų* – spiečių spiečiai, netrūksta televizinių *šarkų irgi pelėdų*, tik štai *gaspadoriškų gandrų* ir šeimyniškų *bitinų* (tradicinės orientacijos) mažoka. „Rods, tai kiauliškas maniers ir didelė gėda“, tik šiandien nėra kam pasakyti: „Snargliau! Eik pirma mokinkis kakalį šildyt“, o jau paskui būk *homo išmanusis* ir vaidink globalaus pasaulio bambą su nutįsusia virkštele fondų ir investicijų link.

2. Šiame klausime justis mūsų kultūrai įgimtas savigynos instinktas, paaštrėjantis gyvybinių grėsmių akivaizdoje. Kai kas (pvz., Tomas Venclova) šį instinktą suvokia kaip savigynos kompleksą, t. y. kaip nebrandžios ir savimi nepasitikinčios kultūros baimes. Brandi kultūra turinti ne statyti gynybines užtvanas ir įsitempusi cerberiauti, bet pasižvalgyti anapus sienų, pasižiūrėti į veidrodį, atsipalaiduoti ir išmokti *bon ton* manierų. Vadinamoji postmodernistinė jautra (*postmodern sensibility*) ragina eiti

toliau – žvelgti į pasaulį kaip į chaosą, atsisakyti visų vertybinių kriterijų bei prasmės orientyrų ir nepasitikėti jokių pasaulio modeliu. Suprantama, postmodernizmo kontekste Donelaičio pasaulio modelis būtų didžiai anachroniškas, hermetiškas ir fiktyvus. Būtų, bet nėra. Skaitant Donelaitį gražiai išryškėja paties postmodernizmo iliuzijos ir pretenzijos perteikti pasaulį „be iliuzijų“, t. y. su visomis jo virtualiomis realybėmis bei pramoginiais pasikutenimais. Donelaičio pasauliui negresia epistemologiniai lūžiai ir suicidinė depresija, jo pasaulio žmogus vargsta ir džiaugiasi, bėga į „baudžiąvą mielą“, užmiega ir pabunda jausdamasis tvarkingo kosmoso dalimi, jis gyvena ir miršta pasitikėdamas būtimi.

Donelaitis mus apsaugo tiek, kiek mes apsaugome jį. Tai tinka visai literatūros klasikai, apskritai kultūrai, kultūrą suprantant kaip laisvą, protingą ir atsakingą kūrybą, kuria žmogus skiriasi nuo beždžionių, ryklių, kurmių ir peteliškių. Ką su mumis ir Donelaičiu daro globali vartotojiška ideologija – daugmaž aišku. Įdomiau, ką mes darome su savimi ir savo kultūriniais herojais, kokia mūsų kultūros / nukultūrėjimo riba, viešojo kultūringumo standartai. Juk ne iš Marso mūsų viešuosiuose diskursuose radosi tokie vaizdingi posakiai kaip „susmirdusi boba“ (čia apie Žemaitę) ar „tas su-istas Donelaitis“ (tokioje gimnazisčių knygelėje „Noriu Nobelio“). Esmė ne triukšmelį sukėlusios dviejų bręstančių paauglių iškrova (panašūs išsišokimai gali provokuoti socialinei dezinfekcijai), bet mūsų sąmonės vairuotojų slapta panieka „kaimietiška“ kultūrai. Nemaža inteligentijos dalis mieguistai rąžosi, „nepastebėdama“ viešo kalbėjimo ir mąstymo užribio (kur vėlgi aktyviai pasireiškia žinomi veikėjai, demonstruodami nebe kultūrą, o savo natūrą, nebūtinai lietuvišką), o to tik ir reikia kaip maras plintančiam neraštingumui. Minėti vaizdingi posakiai tik primena apie tą kultūros ir švietimo juodąją skylę, kurios plotis ir gylis darosi grėsmingas.

Tam tikro kompleksavimo išvelgčiau ir „aukštojoje“ Donelaičio recepcijoje. Gražu, kai jį lyginame su Nyderlandų tapyba, tačiau kartais dingteli, kad, tarkim, Pieterio Brueghelio argumento prireikia, tarytum patys netikėtume savaiminiu Donelaičio reikšmingumu. Iš tiesų, panašumų nemaža, abu yra vadinamųjų žanrinių paveikslų meistrai, abu užgriebia tai, ką Friedrichas Engelsas vadino „kaimo idiotizmu“. Tačiau Brueghelis, piešdamas nerangius kūnus ir bukus veidus, vaizduoja kaimiečius kaip juokdarius, mažumėlę iš jų pasityčiodamas, o taip gali elgtis tik savo socialinį ir kultūrinį pranašumą jaučiantis miesto žmogus. Jam svetimas giluminis Donelaičio demokratizmas ir solidarumas su būrais, taip natūraliai išreiškiamas įvardžiu *mes*, jis visiškai nenusiteikęs aukštinti būrų darbo, sielotis dėl jų vargų ar ginti jų teisių. Šiuo pavyzdėliu noriu pasakyti, kad Donelaičio savitumo ir vertės nebūtina „pritraukti“ prie autoritetų, jo fone patys autoritetai nebeatrodo tokie vienareikšmiai ir monumentalūs.

3. Tokie reiškiniai iškyla kaip deterministiškai nepaaiškinami kolosai, čia dažnai veikia paradoksali logika, kurią permanė jau Pričkus: „Iš menkų daiktų daugyk dyvai pasidaro; / O iš mėšlo smirdinčio žegnonė pareina.“ Štai iš kur idėją nukosėjo smarkusis modernistas Salys Šemerys (ir visas postmodernistinis reliatyvizmas), eilėraštyje „Reliatybė“ skelbęs:

Kibirkštis šviesos yra tamsybėj,

Yr' gražumo dailė ir purvuos,

Rasim melo ir griežčiausioje teisybėj,

O kai kas ir aromatą smarvėje suuos.

Taip, gimti ir mirti talentas gali bet kur, tačiau jo išsiskleidimui, jo palaikymui ir įtvirtinimui, idant gyvenimas galėtų tęstis ir po mirties, reikalingos ir išorinės atramos, veiksmingas kultūrinis tinklas, socialinė sistema. Kaip moko Donelaičio atraminė knyga – Šventraštis, – laukiant svarbių įvykių reikia budėti, idant jie neužkluptų mūsų miegančių. Donelaitis pranešė apie mūsų buvimą kultūros pasauliui XVIII šimtmetyje, tačiau kol išsibudiname, prasikrapštėme akis, tas akis turėjo gerokai pabadyti aplinkinių tautų filologai ir kultūrininkai. O ir šiandien juk dar neturime nepriekaištingai parengtų akademinų Donelaičio raštų, jo dažnuminio žodyno, nėra kam profesionaliai įvertinti naujai į rusų kalbą Sergejaus Isajevo (Clandestinus) išverstų ir 2011 m. Karaliaučiuje išleistų „Metų“ bei pasakėčių. Manychiau, kad kūrėjui palankiausias yra etninės (ir visokios kitos) kultūros orumas, o ne pasirodymas, kad mokame *durnai pasitursint* ir išdarinėt savo *glūpas šūtkas*.

4. Donelaičio laikų Prūsijos Kunigaikštystė nebuvo jau toks mažaraščių kraštas, o juk būrų poetas, šiaip ar taip, buvo Karaliaučiaus universiteto, tuometinės Europos mokslo švyturio, auklėtinis. Visuotinio raštingumo mitą paneigia augantis išmaniosius telefonus maigančių beraščių, tarp jų ir diplomuotų, skaičius. Apie tai, taip pat apie genijų radimosi paradoksus jau kalbėjau. Apie civilizacijos nuovargį, persisotinimą, persirijimą ir kitas nešvankios mūsų gadynės šelmystes kalbėjo Donelaitis, su juo beprasmiška varžytis (profilaktikai siūlome atsiversti „Pasaką apie šūdvalį“). Na, o grafomanų turbūt neišgaisintų nė apokaliptinis tvanas, jie vis tiek susisuktų gūžtą Nojaus laivo triume.

Donelaitis kalba ir dabar, tik su mūsų etine ir socialine klausa ne viskas yra gerai.